

CARME PUÉRTOLAS



Alexander Stuart

Alexander Stuart vivia a Brighton, i un vespre, en arribar a casa, es va trobar una carta d'Anthony Burgess elogiant la seva novel·la 'Zona de guerra'. "És un llibre mordaçment xocant, escrit magníficament (agut, sensual, amarg...)". En aquell moment Stuart s'adonà que podia dedicar-se a la literatura.

Va ser un dia que avui l'escriptor qualifica de màgic. Havia estat a Londres fent una de les últimes passejades amb Joe, el seu fill de cinc anys, greument malalt de càncer. Tots dos escriuen el llibre infantil *Henry i el mar*, que es publicà uns mesos després de morir el nen.

Alexander Stuart ha estat fa poc a Barcelona, convidat per la Magrana, la seva editorial catalana, per presentar *Tribus*, el seu darrer llibre, una reflexió sobre la violència i la tendresa en l'individu i en la societat actual.

—A simple vista sembla que els meus llibres tractin de temes de la societat contemporània, però jo no trio un tema i després em poso a escriure'n un llibre; surten del

meu interior, de les meves emocions. *Tribus* té molt a veure amb la malaltia del meu fill, que va fer un càncer durant dos anys, dels tres i mig als cinc i mig, i es va morir. Crec que va ser cap a la fi de la malaltia, i és clar, després de morir, que jo covava una ira immensa, una mena d'odi contra l'univers.

—*I com es manifestava?*

—No crec que hagués esta una persona violenta abans, però aleshores, per primer cop a la vida, sentia una ira química, interior. En dues ocasions vaig discutir amb gent que pràcticament no coneixia i gairebé els vaig pegar. Una vegada vaig cridar contra un paio que havia estat estúpid, menyspreable, i em molestava; vaig sentir com una força que em sortia de l'interior, vaig perdre els estreps, li vaig cridar i vaig començar a donar cops a la paret. Era un odi sobrenatural. Això em va fer pensar que, per primera vegada a la vida, podia entendre la violència dels altres.

—*Llavors, ara justifica la violència?*

—No excuso la violència; crec que bàsicament és dolenta, encara que, per exemple, en les guerres i en la lluita política, potser a vegades cal fer-ne ús. El que em va passar és que jo podia entendre uns altres tipus de violència. Pot haver-hi gent violenta pel fet de sentir-se reprimida, de sentir que no té poder, força, perquè ha estat perseguida, odiada per motius racials, etc. Volia explorar això en el llibre.

—*Com va traduir aquests sentiments a la novel·la Tribus?*

—Uns anys abans m'havia interessat per fer una pel·lícula sobre *hooligans* del futbol, però no ho havia desenvolupat. Quan vaig decidir d'explorar-ho, vaig pensar de tractar dels *hooligans* en contrast amb un productor de cinema. No volia parlar només d'una classe social. Els *hooligans* són, generalment, gent de classe treballadora. Volia dir que no sols ells són violents. Tots tenim violència en el seu interior, el que passa és que l'expressem de maneres diferents. També volia explorar la tendresa, per això vaig introduir la violència en una relació sentimental amb una dona...

—*Mentre escrivia el llibre i reflexionava sobre la idea, va arribar a cap conclusió nova?*

—Pel que fa a la violència del futbol, vaig anar a partits on creia que hi podria haver aldarulls. Vaig provar de transmetre l'excitació que provoca el futbol, quan ets al camp i sents la remor, el soroll de la multitud... Vaig descobrir

“Em va interessar de comprovar [en el llibre] que el futbol és molt tribal. La història d'un equip i la de la seva regió,

CARME PUÉRTOLAS



el seu país, són com una mateixa cosa. Si ets pobre, o si ets marginat del sistema, el teu equip et fa sentir una mena d'orgull. És com quan les tribus històriques feien batalles.”

que la violència del futbol sorgeix d'un petit grup de persones, força organitzades, algunes d'elles motivats per qüestions racistes.

Em va interessar de comprovar que el futbol és molt tribal. La història d'un equip i la de la seva regió, el seu país, són com una mateixa cosa. Si ets pobre, o si ets marginat del sistema, el teu equip et fa sentir una mena d'orgull. És com quan les tribus històriques feien batalles.

—*La violència en el futbol pot tenir un efecte positiu?*

—La violència com a tal pot ser molt destructiva, sobretot si causa ferits. Ara bé, i potser ara seré *naïf*, jo no la veig totalment negativa. Va molt vinculada a l'orgull, i crec que l'orgull és important... Els polítics, a vegades, a la Gran Bretanya, intenten de controlar la violència en el futbol, però això és una actitud externa; em sembla que no entenen l'amor al joc i les passions que desperta.

—*Però a Tribus no solament ha volgut tractar de la violència del futbol, era una introspecció més personal.*

—Al llibre el que he mirat de fer és expressar aquella part fosca que tots duem a dins. He sentit històries de banquers borratxos que cometien abusos sexuals... I no sols els homes, també les dones, a la seva manera, ho són de violentes... Suposo que la cosa està a trobar una manera sana de canalitzar, de desfogar, la violència. L'esport n'és una.

—*La ficció és sempre autobiogràfica?*

—Crec que, en certa manera, sí. La bona ficció s'hauria de basar en la pròpia experiència, en la pròpia manera d'entendre el món, i traduir-lo en quelcom que tothom pugui entendre. Una de les coses que em fascinen d'haver estat traduït al català és que gent que parlen un altre idioma el vulguin publicar i el llegeixin. Això vol dir que he escrit una cosa que no és exclusivament per a gent de parla anglesa, que és més universal.

—*Entenc el que diu de la violència personal, de la nostra cara oculta, de la violència del futbol, però com s'explica la violència dels skinheads?*

—Sempre tinc un gran problema amb aquesta mena de violència, i part de la violència del futbol és així. La violència *skinhead*, per mi, gairebé sempre és racista. El personatge Neck de *Tribus* és un autèntic *hooligan*. És dur de crear un tipus així; sentia atracció pel personatge, tot i que és racista, estúpid... Tinc molt poc afecte als *skinheads*. El problema d'escriure sobre la violència és que hi ha el perill de magnificar-la, d'idealitzar-la..., però molts reportatges de premsa són molt més violents, les coses que passen a la realitat són molt més violentes (per exemple el cas dels *skinheads* neonazis d'Alemanya contra els turcs). Aquesta violència estúpida és difícil d'entendre, saber com tractar-la, posar-hi remei; no tinc cap solució fàcil. Una

part del problema racista és que és hereditari, i es reforça a les escoles.

—Potser per als skinheads és una manera molt simple i molt boja de sentir que són algú i de demostrar-ho...

—Jo crec que és una forma de dir: Mira'm, sóc viu. Però és una forma molt negativa de dir-ho. Potser la manera de solucionar-ho fóra de trobar una altra via que els permetés de sentir-se així, no ho sé... Sempre hi haurà gent estúpida i violenta, especialment els skinheads.

—A Zona de guerra tracta de l'incest i de l'abús sexual. També s'hi interessava com una forma de violència?

—Els abusos sexuals són un cicle. La gent que abusa dels nens, després mira d'abusar dels propis fills. Manca de tendresa. N'estic segur. Em puc equivocar, però dubto que gaires skinheads hagin tingut gaire amor familiar. M'imagino que si tens mentalitat de skinhead, potser provens d'una família abusiva, reflecteixes el que has viscut de petit. Afortunadament, com més intel·ligent seràs, més podràs expressar les teves ires; però també com més intel·ligent ets, més poder i més força vols tenir. Si ets pobre, i les teves possibilitats o mitjans d'expressió són limitats, tens pocs recursos per a sortir-te'n. Aquest és el problema.

—El personatge Nick, de Tribus, diu que la violència és el sexe dels 90. Hi està d'acord?

—En el cinema dels anys 60 i 70 es va produir una explosió de liberalisme respecte al sexe; la gent semblava que explorés la passió, la sexualitat. Als 80 i 90 les pel·lícules són més violentes. Crec que, en certa manera, va començar amb pel·lícules com *Alien*, on hi havia una violència molt física. La gent, o potser els creatius cinematogràfics, s'estimaven molt més l'impacte de la violència que no pas el del sexe. Parlant en termes cinematogràfics, podríem dir que la violència gairebé és *sexy*, no vull dir literalment, però sí en la mesura que és estimulants... Els videojocs són molt violents.

—Quina pel·lícula recorda que l'hagi fascinat per la seva violència?

—Recordo, per exemple, *Apocalypse Now*, de Coppola. Em va semblar una pel·lícula molt complexa. Recordo l'escena dels helicòpters volant sobre el poble, molt apassionant. En aquell moment, m'hauria agradat ser en un dels helicòpters, disparant contra la gent. La pel·lícula comunicava això, però deia més coses, a diferència de les de Stallone. La violència és interessant. Amb el meu llibre espero despertar emocions, però també fer pensar la gent.

—Ha escrit sobre incest, sobre violència, però també llibres infantils. Com es pot combinar tot plegat?

“Per als meus pares fou un llibre dur [Henry i el mar]. Ells no havien abusat de mi. Estaven preocupats pel que la gent pogués pensar.

Crec que en certa forma la malaltia

del meu fill em va donar coratge. Afrontar la seva mort em va fer arribar a la conclusió que tant era el que la gent es pensés.”

—Em sembla que sóc una estranya barreja d'ingenuïtat i d'innocència, amb perversitat i raresa. I m'agrada força. Pel que fa a les idees, als pensaments, la cosa més important és que no hi hagi res que no es pugui dir, que no es pugui pensar. Reprimir no és sa.

—Ha sentit mai por d'escriure segons quines coses?

—Amb l'incest. Quan vaig acabar el llibre, el meu fill estava malalt, i vivíem a l'hospital. Les últimes paraules que vaig escriure eren molt estranyes, em vaig espantar perquè jo tenia al cap

CARME PUERTOLAS



un final i després va canviar. Per als meus pares fou un llibre dur. Ells no havien abusat de mi, en la meua família no hi havia hagut incest. Estaven preocupats per allò que la gent pogués pensar. Mentre el meu fill estava malalt, els meus pares van llegir el manuscrit. Tot era molt estrany per a ells. Potser molta gent pensarà que sóc rarot. Crec

que en certa forma la malaltia del meu fill em va donar coratge. Afrontar la seva mort futura i conviure-hi, em va fer arribar a la conclusió que tant era el que la gent es pensés.

—Com van escriure el llibre *Henry i el mar*, a mitges amb el seu fill?

—Quan el nen estava malalt vam anar a viure a Brighton, a la costa. Vam creure que seria un entorn molt agradable, l'oceà, les muntanyes... A Joe, li agradaven els videojocs que hi havia al moll. Un dia va començar a parlar al mar: “Hola, mar, ja tornem a ser aquí”. Jo immediatament vaig començar a fer una veu greu, com si fos el mar, i a contestar-li... Quan havíem d'anar a Londres a l'hospital, ell s'acomiadava del mar, però imaginàvem que es ficava al cotxe amb nosaltres. Vaig pensar que seria bonic d'escriure el conte per a ell. Quan ja en tenia unes pàgines fetes les hi vaig llegir. Ell deia: “El mar no diria això”. Vam continuar fent-lo entre tots dos, respectant fins i tot expressions seves. El meu editor el va voler publicar de seguida. Ens va avançar uns diners que vam donar al noi, i es va comprar un Nintendo. Ja era paralitzat, però ell estimava aquell videojoc. Quan es va morir, per a la meua dona i per a mi, va ser d'un gran ajut saber que el seu llibre es publicaria. Sis mesos després, vam tornar al moll, a fer-ne la presentació. Era el seu lloc predilecte. Va ser molt bonic. **Xavier Montanyà**